

Kirsty Williams AC
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Llywodraeth Cymru

Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau
Equality, Local Government and Communities Committee
ELGC(5)-09-16 Papur 3 / Paper 3

7 Hydref 2016

Annwyl Kirsty,

Mae'r Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau wrthi'n cynnal gwaith craffu ôl-ddeddfu ar Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 (y Ddeddf). Amgaeaf y cylch gorchwyl y mae'r Pwyllgor wedi cytuno arno. Yn rhan o'r gwaith hwn, byddwn yn ailystyried addysg ar berthnasoedd iach, gan gynnwys a oes digon yn cael ei wneud mewn lleoliadau addysg i sicrhau y datblygir dull trwy'r ysgol gyfan o herio trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Efallai y cofiwch fod llawer o drafod wedi bod, yn ystod hynt y Bil Trais ar Sail Rhywedd, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (a arweiniodd at y Ddeddf), ynglŷn â'r cwestiwn a ddylai'r Bil wneud darpariaeth ar gyfer addysg orfodol ar berthnasoedd iach. Ym marn y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus ar y pryd, nid oedd darpariaeth o'r fath yn angenrheidiol o ystyried y byddai cynigion a gyflwynwyd gan yr Athro Donaldson yn dilyn ei adolygiad o'r Cwricwlwm Cenedlaethol, pe byddent yn cael eu derbyn, yn arwain at gynnwys perthnasoedd iach mewn unrhyw gwricwlwm newydd a fyddai'n cael ei ddatblygu. Rhoddodd y Gweinidog ymrwymiad y byddai ef a'r Gweinidog Addysg a Sgiliau ar y pryd yn gweithio gyda'r sector trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol i archwilio sut y gallai gyfrannu at ddatblygu'r gwaith hwn. Rydym yn deall bod gwaith ar y gweill erbyn hyn i ddatblygu cwricwlwm newydd a bod y Rhwydwaith Ysgolion Arloesi wedi'i sefydlu.

Mae'r rhai a ymatebodd i ymgynghoriad y Pwyllgor wedi codi pryderon ynghylch dull Llywodraeth Cymru, ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, o ymdrin ag addysg ar berthnasoedd iach. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â'r ffaith nad yw'r canllawiau'n rhai gorfodol (yn enwedig o gofio mai'r cynnig yn y [Papur Gwyn gwreiddiol ar y ddeddfwriaeth](#) oedd

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Ein cyf/Our ref MA(L)KW/5255/16

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

John Griffiths AC
Cadeirydd
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

18 Hydref 2016

Annwyl John

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 7 Hydref ynglŷn â gwaith craffu ar ôl y broses ddeddfu a wneir gan y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau ar Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 ("y Ddeddf").

Rwy'n croesawu'r cyfle i gyfrannu at y gwaith pwysig o Graffu ar Ôl y Broses Ddeddfu. Yn unol â'ch cais, rwy'n darparu tystiolaeth ar gyfer y cwestiynau canlynol yr ydych yn tynnu sylw atynt yn eich llythyr:

A fydd addysg am berthnasoedd iach yn cael ei chynnwys yn y maes dysgu a phrofiad 'iechyd a lles' a gynigir gan yr Athro Donaldson? Os na, a fydd yn cael ei chynnwys yn unrhyw un o'r pum maes arall?

Ni allaf gadarnhau ar hyn o bryd, gan fod y gwaith ar gam cynnar, ond, rwy'n rhagweld y bydd addysg am berthnasoedd iach yn cael ei chynnwys yn y Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles fel y cynigir gan yr Athro Donaldson, a nododd bedwar diben Addysg yn ei adroddiad Dyfodol Llwyddiannus. Rwy'n falch bod y blaenoriaethau yn y Strategaeth Genedlaethol ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol yn cyd-fynd â'r pedwar amcan hynny - gan gynnwys un i gefnogi plant a phobl ifanc i fod yn unigolion iach, hyderus.

Mae fy swyddogion wrthi'n gweithio gyda rhanddeiliaid allweddol i gynllunio cwricwlwm newydd i Gymru a fydd yn cael ei ddatblygu gyda'r pedwar diben a gynigir gan yr Athro Donaldson yn ganolog iddo. Y weledigaeth, yn seiliedig ar y dibenion hyn yw y dylai plant a phobl ifanc yng Nghymru feddu ar y sgiliau a'r wybodaeth i ymdrin â'u bywyd bob dydd mor annibynnol ag y gallant, i feithrin eu lles meddyliol ac emosiynol drwy ddatblygu hyder, cydnerthedd ac empathi, ac i wybod sut i ddod o hyd i wybodaeth a chymorth i gadw'n ddiogel ac iach ac i greu perthnasoedd

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

cadarnhaol yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch er mwyn byw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

Sut mae'r 120 o Ysgolion Arloesi (sydd wedi cael y dasg o ddatblygu'r cwricwlwm newydd) yn rhoi'r Canllaw Arfer Da ar waith?

Bydd y Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles yn chwarae rhan allweddol o ran hybu datblygu perthnasoedd cadarnhaol ac addas. Bydd y Canllaw Arfer Da: Dull Addysg Gyfan o fynd i'r afael â Thrais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol yng Nghymru yn rhan o'r adnodd gwybodaeth ac arfer da fydd yn cefnogi gwaith yr Ysgolion Arloesi sy'n rhan o'r Maes Dysgu a Phrofiad.

Mae Ysgolion Arloesi wrthi ar hyn o bryd yn ystyried cynlluniau strategol ac egwyddorion craidd y cwricwlwm. Ni ragwelir y bydd pob un o'r Ysgolion Arloesi yn ymwneud â datblygu pob un o'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad. Bydd pob Ysgol Arloesi yn gwybod pa Faes Dysgu a Phrofiad y bydd yn canolbwyntio arni yn y dyfodol agos ac yn cael y dasg o gasglu tystiolaeth i helpu i lywio gwaith dylunio lefel uchel y Meysydd Dysgu a Phrofiad yn ystod y cam datblygu cyntaf. Caiff hyn ei ddatblygu ymhellach yn 2017 a'r nod yw sicrhau y bydd y cwricwlwm newydd ar gael i ysgolion o 2018 ymlaen ac ar gael yn llawn i gefnogi dysgu ac addysgu erbyn 2021. Bydd fy swyddogion yn parhau i weithio gyda'r Cynghorydd Cenedlaethol ar gyfer Trais yn erbyn Menywod a Cham-drin Domestig i sicrhau y caiff tystiolaeth addas ei darparu yn ystod y cyfnod dylunio a datblygu.

Pryd y bydd awdurdodau lleol yn dechrau cyflwyno adroddiadau ar y modd y mae ysgolion yn gweithredu'r Canllaw Arfer Da?

Bydd y Pwyllgor wrth gwrs yn ymwybodol bod Adran 9 o'r Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol wedi diwygio Deddf Addysg 1996 er mwyn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol adrodd ar sut y maent yn gweithredu eu swyddogaethau addysgol er mwyn hyrwyddo dibenion y Ddeddf, hynny yw, er mwyn mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Rhagwelir, o dan Ddeddf Addysg 1996, y bydd rheoliadau'n cael eu datblygu'n gynnar yn 2017 a fydd yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i gyhoeddi gwybodaeth yn flynyddol ar y camau gweithredu a gymerir ganddynt, gan gynnwys mewn ysgolion, i hybu dibenion y Ddeddf. Bydd y rheoliadau hynny'n ddarostyngedig i'r broses ymgynghori safonol.

Fel y nodir uchod, bydd y ddyletswydd gyfreithiol i gyhoeddi'r wybodaeth yn cael ei gosod ar Awdurdodau Lleol. Fodd bynnag, bydd gwybodaeth y bydd angen ei chasglu gan ysgolion, gwybodaeth y maent yn annhebygol o fod yn ei choladu ar hyn o bryd, a bydd angen rhoi ystyriaeth bellach i'r mecanwaith ar gyfer casglu gwybodaeth o'r fath a chael mewnbwn gan gydweithwyr addysg. Rydym yn rhagweld y bydd y system gasglu yn cynnwys swm bach o waith ar gyfer ysgolion ac yn ceisio cyfyngu ar y gwaith ychwanegol i ysgolion gymaint â phosibl.

Sut bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod addysg ar berthnasoedd iach yn gyson rhwng sefydliadau ac yn briodol i oed y disgyblion?

Bydd fy swyddogion, drwy'r grŵp cynghori ar Addysg Personol a Chymdeithasol (ABCh), yn adolygu'r trefniadau presennol ar gyfer darparu addysg perthnasoedd iach ac yn rhannu arferion da. Bydd swyddogion hefyd yn edrych ar gyfleoedd i hyrwyddo arferion da ac adnoddau defnyddiol drwy Hwb, y plattform digidol ar gyfer addysg, sydd ar gael i bob ysgol a gynhelir yng Nghymru.

Nododd yr Athro Donaldson yn yr adroddiad Dyfodol Llwyddiannus na ddylai deddfwriaeth ar gyfer y cwricwlwm newydd ragnodi ei gynnwys yn fanwl ond yn hytrach dylai ddarparu fframwaith i ganiatáu mwy o hyblygrwydd i ymarferwyr a sefydliadau. Fodd bynnag, bydd y pedwar diben a nodir yn *Dyfodol Llwyddiannus* wrth wraidd y cwricwlwm newydd a byddant yn fan cychwyn ar gyfer pob penderfyniad ynghylch y cynnwys a'r profiadau a gaiff eu datblygu fel rhan o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu newydd. Bydd gweithgor y Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles yn ystyried tystiolaeth sy'n ymwneud â chysondeb a chynnwys sy'n briodol i oedran y disgyblion mewn perthynas ag addysg perthnasoedd iach.

Pryd y bydd adolygiad thematig Estyn ar drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn cael ei gynnal?

Bydd Estyn yn cynnal adolygiad thematig o'r ddarpariaeth perthnasoedd iach presennol yn ystod y flwyddyn academaidd 2016/2017.

A ddylai pob sefydliad addysg fod wedi gweithredu'r Canllaw Arfer Da erbyn rhyw ddyddiad targed penodol?

Nid oedd dyddiad targed penodol ar gyfer gweithredu. Cyhoeddwyd y Canllaw Arfer Da: Dull Addysg Gyfan ar 20 Hydref 2015 gyda'r disgwyliad y byddai ysgolion yn dechrau defnyddio'r canllaw ar unwaith (neu eu bod wrthi'n ei ddefnyddio eisoes).

Mae'r canllaw, a ddatblygwyd ar y cyd â Cymorth i Ferched wedi'i seilio ar naw elfen allweddol y Dull Addysg Gyfan, gyda phob adran yn edrych ar y math o weithgareddau y gellid eu cyflawni o dan bob elfen. Mae'r canllaw yn awgrymu amrywiaeth o syniadau ymarferol a cheir astudiaethau achos fel enghreifftiau drwyddo draw.

Cynlluniwyd y Canllaw Arfer Da i fod yn becyn cymorth ymarferol i ysgolion a sefydliadau addysg uwch, a bydd y Canllawiau Statudol yn cael eu hanelu at Awdurdodau Lleol yn eu hymwneud ag ysgolion. Bydd angen iddo felly ddatblygu'r agwedd o'r Canllaw Arfer Da lle mae rôl i'r Awdurdod Lleol (yn bennaf yn ymwneud â monitro a gwerthuso).

Sut y bwriedir monitro pa mor effeithiol yw addysg perthnasoedd iach?

Mae Adran 29 o Ddeddf Addysg 1996 (fel y'i diwygiwyd gan y Ddeddf) yn caniatáu i reoliadau gael eu gwneud er mwyn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gyhoeddi gwybodaeth am sut y maent yn arfer eu swyddogaethau addysgol i gefnogi

dibenion y Ddeddf. Fel yr amlinellir uchod mae hyn yn cael ei gymhwyso yng nghydestun y Canllaw Arfer Da.

O ran y cwricwlwm newydd, mae'n gamau cynnar o hyd o ran y broses ddatblygu ac mae'n rhy gynnar i ragweld y trefniadau manwl y tu hwnt i'r egwyddorion a nodir yn *Dyfodol Llwyddiannus*. Er eglurder, mae'n argymhell na ddylai deddfwriaeth ar gyfer y cwricwlwm newydd bennu manylion penodol am ei gynnwys ond yn hytrach dylai ddarparu fframwaith i roi mwy o hyblygrwydd i ymarferwyr a sefydliadau.

Sut bydd y materion hyn yn cael sylw mewn sefydliadau addysg bellach ac addysg uwch?

Fel y crybwyllwyd uchod cyhoeddwyd y Canllaw Arfer Da: Dull Addysg Gyfan ar 20 Hydref 2015 gyda'r nod o fod yn becyn cymorth ymarferol i sefydliadau addysg bellach.

Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) sy'n gyfrifol am y swyddogaeth statudol ar gyfer cynhyrchu canllawiau penodol ar gyfer addysg uwch. Drwy ganllawiau a chynlluniau cydraddoldeb presennol CCAUC, mae gan sefydliadau addysg uwch yng Nghymru eisoes nifer o gamau ar waith i godi ymwybyddiaeth o'r materion hyn, i ddarparu gwybodaeth a chyngor, ac i ddiogelu myfyrwyr a staff. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda CCAUC i adolygu sut y gellir rhoi rhagor o gymorth i sefydliadau addysg uwch i fynd i'r afael â'r materion hyn.

Mae fy swyddogion wrthi'n adolygu'r ffordd orau o gefnogi sefydliadau addysg uwch i fynd i'r afael â'r materion hyn.

Hyderaf fod y llythyr hwn yn cynnwys yr wybodaeth sydd ei hangen arnoch chi.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education